

СТАНОВИЩЕ

На Хабитат България / Фондация Подслон за човечеството По Трети вариант на Програма за развитие на регионите (ПРР) 2021 -2027

В представената за обществени консултации Трета версия на Програмата за развитие на регионите 2021-2027, са отразени редица от предложенията и коментарите, правени до момента от Хабитат България, във връзка с подобряване на жилищните условия и достъпа до адекватни жилища, но бихме искали отново да обърнем внимание върху няколко момента:

- Въпросите, свързани със социалните жилища, бездомността или интеграцията, играят важна роля в програмата на ЕС за социална политика. В дял IV, член 34 от Хартата на основните права е посочено, че „с цел да се бори срещу социалното изключване и бедността, Съюзът признава и зачита правото на социална помощ и на помощ за жилище, предназначени да осигурят достойно съществуване на всички лица, които не разполагат с достатъчно средства според правилата, установени от правото на Съюза и от националните законодателства и практики“. В този контекст на заседанието си в Ница през 2000 г. Европейският съвет постигна договореност по набор от общи цели на стратегията на ЕС срещу бедността и социалното изключване, включително две цели, свързани с жилищния фонд, а именно „провеждането на политики, насочени към осигуряване на достъп до достойни и хигиенични жилищни условия за всички, както и до основните битови услуги, които са необходими за воденето на нормален живот при отчитане на местните условия (достъп до електричество, вода, отопление и т.н.)“. Обхватът на тези цели беше разширен през 2010 г. със създаването на Европейска платформа срещу бедността и социалното изключване (COM(2010) 758 окончателен), в която са определени редица действия, чиято цел е да допринесат за намаляването на броя на лицата, изложени на риск от бедност или социално изключване, с най-малко 20 милиона до 2020 г. (спрямо 2008 г.)
- В Стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите за периода 2020-2030 г., както и Рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите до 2020 г., от 7 октомври 2020 г. са формулирани Хоризонтални цели: равенство, приобщаване и участие и няколко Секторни цели, една от които е „Достъп до подходящо несегрегирано жилищно настаняване и базови услуги“. В публикувания проект на Национална стратегия за равенство,

приобщаване и участие на ромите 2020-2030 г., по приоритет Подобряване на жилищните условия, водеща институция е Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Основният инструмент за провеждане/финансиране на политики от страна на МРРБ ще бъде ПРР 2021-2027, в този смисъл в програмата следва да залегнат ясно формулирани дейности насочени към постигане на целите в посочената стратегия.

- България все още не е приела Национална жилищна стратегия, за която има разработен проект от 2018г., което показва недостатъчна политическа воля за комплексно решаване на жилищните проблеми: лошото състояние и ниската енергийна ефективност на жилищния фонд; лошите жилищни условия, особено на уязвимите групи от обществото; гетоизирани квартали с незаконни постройки и такива с неустановен статут, често без достъп до базови услуги (водоснабдяване, канализация, електричество, транспортна мрежа и т.н.), на практика не са идентифицирани като проблеми, а те водят до влошаване на здравето на живеещите в тях, на достъпа им до образование и възможностите за социално включване. Това се отразява в negliжиране на темата и липса на адекватно финансиране, съответстващо на нуждите.
- Отново бихме искали да обърнем внимание на глобалните цели за устойчиво развитие, формулирани в Дневен ред 2020 на ООН, вкл. цел 1 и цел 11 и конкретна цели 11.1.: „До 2030 г. да се осигури достъп на всички до адекватни, безопасни и достъпни жилища и базови услуги и да се обновят гетата и бедните квартали.“

В контекста на посочените документи, бихме искали да направим няколко предложения и коментара към Програмата за развитие на регионите, 3-та версия:

1. В направения анализ на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия е посочено, че е необходимо да се създават подходящи схеми и инструменти и в жилищната политика, но считаме за необходимо да се посочат статистически данни на стр.8 и по отношение на жилищната и енергийна бедност в страната, например:
  - a. През 2018 г. 17,1 % от населението в ЕС-27 живее в пренаселени жилища, а в България 41 % от населението.
  - b. Близо 40 % от населението на България не е в състояние да поддържа домовете си достатъчно отоплени, при средно 11% за ЕС-27.

2. Отново настояваме **мярка Общинско жилищно настаняване** да бъде формулирана като Социално жилищно настаняване, каквато е практиката в Европа. Нуждата от осигуряване на достъпни социални жилища е изключително голяма и насърчаването на изграждането на такива не трябва да се ограничава. Десетилетия наред общинските жилища са единствената форма на жилищно подпомагане, но общините системно приватизират наличния жилищен фонд и на практика отказват да водят жилищна политика. Социални жилища могат да се изградят и управляват не само от общините, но и от частни организации, кооперативи, неправителствени организации и др., в партньорство с общините. Необходимо е да се даде ясна законова регламентация на функциите на социалните жилища и отговорностите на държавата и общините за тяхното осигуряване.

3. Обновяването на кварталите с преобладаващо ромско население предлагаме да се приема за Интегрирана териториална инвестиция, която изисква комплексни и дългосрочни системи от инвестиционни и меки мерки като: устройствено планиране на тези територии; обследвания на конструктивната безопасност на строежите в тях; узаконяване на технически безопасните строежи, в случаите когато са единствено жилище за своите обитатели; разработване на програми и механизми за улесняване и подпомагане на инвестиционния процес за строителство на жилища за уязвими групи от обществото; осигуряване на базови комунални услуги; осигуряване на дейности за социално приобщаване, различни обучения за обитателите им и др.

4. Към момента разпределението на средствата по област на интервенция и кодове на дейности е следното:

Област на интервенция	Кодове	Средства по приоритет 1 (Euro)	Средства по приоритет 2 (Euro)	Общо (Euro)
Здравеопазване	013, 092, 093, 094, 095	45 928 080	103 958 920	149 887 000
Образование	085, 086, 087, 088	68 892 120	197 521 948	266 414 068
Пътища	059, 062	32 149 656	80 048 368	112 198 024
Градски транспорт	073, 074, 075, 076, 077, 084	60 625 088	122 671 525	183 296 613
Туризъм	128, 129, 130	27 556 847	72 771 243	100 328 090

Физическо обновление и сигурност на обществените пространства	131	32 149 656	72 771 244	104 920 900
Обновяване на наличния жилищен фонд с цел повишаване на ЕЕ, демонстр. Проекти и спомагателни мерки	025	41 335 272	93 563 028	134 898 300
Обновяване на обществената инфраструктура с цел повишаване на ЕЕ, демонстр. Проекти и подкрепящи мерки	026	27 556 848	62 375 352	89 932 200
Рехабилитация на промишлени площадки и замърсени терени	046	91 856 160	166 334 272	258 190 432
Мерки за намаляване на шума и за качеството на въздуха	048	8 267 054	15 593 838	23 860 892
Жилищна инфраструктура	090	6 889 212	15 593 838	22 483 050
Друга инфраструктура за социално приобщаване	091	16 074 828	36 385 622	52 460 450

За постигане на целите поставени в Дългосрочната национална стратегия за подпомагане обновяването на сградния фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050г. и приетата в него Пътна карта 2030, е планирано обновяването на сгради на площ от 22 203 509 м² до 2030г., за което са необходими инвестиции от 4,6 млрд. лв. В настоящата програма, която обхваща периода 2021-2027 и на практика ще се изпълнява до 2030г., е заделен ресурс от само 224 млн. евро – по-малко от 10% от необходимите инвестиции. В този смисъл, предлагаме средствата за мерки за обновяване на сградния фонд – жилищен и нежилищен да бъдат значително увеличени, с цел осигуряване на по-голям финансов ресурс за повишаване енергийната ефективност на сградите.

5. Средствата за жилищна инфраструктура код 090, са крайно недостатъчни и следва да бъдат значително увеличени. Настояваме да бъде пояснено по кои кодове ще могат да се изпълняват проекти за обновяване на кварталите с преобладаващо ромско население и подобряване на жилищните условия в тях? Как ще се финансира изпълняването на целите поставени в Националната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите 2020-2030 г., свързани с подобряване на жилищните условия?
6. Какъв тип дейности се предвижда да се реализират в рамките на **код 046 Рехабилитация на промишлени площадки и замърсени терени**, за който са предвидени 258 млн.евро – повече отколкото за енергийно обновяване на сградите? На каква база са направени разчетите за него?
7. Какъв тип дейности се предвижда да бъдат финансирани по код 131 Физическо обновление и сигурност на обществените пространства, а също по код 048 Мерки за намаляване на шума и за качеството на въздуха?

Оставаме на разположение за уточнения по направеното становище. За контакти office@hfh.bg.

19.04.2021г.

С уважение:.....

Минчо Бенов

Национален Директор на Хабитат България